Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (ένατο τμήμα)

της 2ας Απριλίου 2020*

«Προδικαστική παραπομπή – Υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά – Οδηγία 2007/64/ΕΚ – Καθ' ύλην και υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής – Υπηρεσίες πληρωμών παρεχόμενες σε νόμισμα εκτός του ευρώ ή σε νόμισμα κράτους μέλους εκτός της ζώνης του ευρώ – Υπηρεσίες πληρωμών παρεχόμενες από πιστωτικό ίδρυμα – Μη εκτέλεση ή εσφαλμένη εκτέλεση εντολής πληρωμής – Υπεύθυνος – Διαδικασία προληπτικής εποπτείας – Διαδικασίες καταγγελίας – Εξωδικαστικές διαδικασίες προσφυγής – Αρμόδιες αρχές»

Στην υπόθεση C-480/18,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Augstākā tiesa (Ανώτατο Δικαστήριο, Λεττονία) με απόφαση της 13ης Ιουλίου 2018, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 23 Ιουλίου 2018, στο πλαίσιο της δίκης

«PrivatBank» AS

παρισταμένης της:

Finanšu un kapitāla tirgus komisija,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (ένατο τμήμα),

συγκείμενο από τους S. Rodin, πρόεδρο τμήματος, K. Jürimäe και N. Piçarra (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. Pitruzzella

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η Λεττονική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις I. Kucina και J. Davidoviča,

– η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Smolek και J. Vláčil, καθώς και από την L. Dvořáková,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον I. Naglis και την E. Τσερέπα-Lacombe,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 7ης Νοεμβρίου 2019,

* Γλώσσα διαδικασίας: η λεττονική.

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής απόφασης αφορά την ερμηνεία του άρθρου 2, παράγραφος 2, και των άρθρων 20, 21, 75 και 80 έως 82 της οδηγίας 2007/64/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Νοεμβρίου 2007, για τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά, την τροποποίηση των οδηγιών 97/7/ΕΚ, 2002/65/ΕΚ, 2005/60/ΕΚ και 2006/48/ΕΚ, και την κατάργηση της οδηγίας 97/5/ΕΚ (ΕΕ 2007, L 319, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/111/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009 (ΕΕ 2009, L 302, σ. 97) (στο εξής: οδηγία 2007/64).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαδικασίας που κίνησε η «PrivatBank» AS, πιστωτικό ίδρυμα με έδρα τη Λεττονία, σχετικά με τη νομιμότητα απόφασης της Finanšu un kapitāla tirgus komisija (επιτροπής χρηματοπιστωτικών αγορών και κεφαλαιαγορών, Λεττονία) (στο εξής: επιτροπή αγορών) να της επιβάλει πρόστιμο λόγω μη εκτέλεσης εντολής πληρωμής.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Από τις 13 Ιανουαρίου 2018 η οδηγία 2007/64 καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από την οδηγία (ΕΕ) 2015/2366 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2015, σχετικά με υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά, την τροποποίηση των οδηγιών 2002/65/ΕΚ, 2009/110/ΕΚ και 2013/36/ΕΕ και του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 και την κατάργηση της οδηγίας 2007/64/ΕΚ (ΕΕ 2015, L 337, σ. 35). Εντούτοις, λαμβανομένης υπόψη της ημερομηνίας των κρίσιμων στην κύρια δίκη πραγματικών περιστατικών, η διαφορά της κύριας δίκης εξακολουθεί να διέπεται από την οδηγία 2007/64.

4 Οι αιτιολογικές σκέψεις 5, 6, 8, 10, 11, 14, 20, 43, 46 και 50 έως 52 της οδηγίας 2007/64 έχουν ως εξής:

«(5) Το νομικό πλαίσιο αυτό θα πρέπει να συντονίζει τις εθνικές διατάξεις που διέπουν την προληπτική εποπτεία, την πρόσβαση νέων παρόχων υπηρεσιών πληρωμών στην αγορά, την πληροφόρηση, καθώς και τα δικαιώματα και υποχρεώσεις των χρηστών των υπηρεσιών πληρωμών και των παρόχων. […]

(6) Το νομικό αυτό πλαίσιο, ωστόσο, δεν χρειάζεται να καλύπτει τα πάντα. Το πεδίο εφαρμογής του θα πρέπει να περιορίζεται στους παρόχους υπηρεσιών πληρωμών με κύρια δραστηριότητα την παροχή υπηρεσιών πληρωμών στους χρήστες των υπηρεσιών αυτών. […]

[…]

(8) Είναι αναγκαίο να προσδιοριστούν οι κατηγορίες παρόχων υπηρεσιών πληρωμών που δύνανται νομίμως να παρέχουν υπηρεσίες πληρωμών σε ολόκληρη την [Ένωση], και συγκεκριμένα τα πιστωτικά ιδρύματα που δέχονται καταθέσεις από χρήστες οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη χρηματοδότηση πράξεων πληρωμής, και τα οποία θα πρέπει να εξακολουθήσουν να υπόκεινται στην προληπτική εποπτεία που θεσπίζει η οδηγία 2006/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2006, σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων [(ΕΕ 2006, L 177, σ. 1)]. […]

[…]

(10) […] Ενδείκνυται […] η εισαγωγή μιας νέας κατηγορίας παρόχων υπηρεσιών πληρωμών: “ιδρύματα πληρωμών”, εξουσιοδοτώντας, βάσει μιας σειράς αυστηρών και διεξοδικών προϋποθέσεων, φυσικά ή νομικά πρόσωπα που δεν εμπίπτουν στις ήδη υπάρχουσες κατηγορίες να παρέχουν υπηρεσίες πληρωμών σε ολόκληρη την [Ένωση]. […]

(11) […] Οι απαιτήσεις για τα ιδρύματα πληρωμών θα πρέπει να βασίζονται στο γεγονός ότι οι δραστηριότητές τους είναι πιο εξειδικευμένες και περιορισμένες, και ενέχουν έτσι μικρότερους κινδύνους που ελέγχονται και παρακολουθούνται ευκολότερα, σε σχέση με τους κινδύνους που περικλείει το ευρύτερο φάσμα δραστηριοτήτων των πιστωτικών ιδρυμάτων. […]

[…]

(14) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να ορίσουν τις αρχές τις αρμόδιες να χορηγούν άδειες στα ιδρύματα πληρωμών, να διενεργούν ελέγχους και να αποφασίζουν την ανάκληση των εν λόγω αδειών. […] Θα πρέπει, ωστόσο, να υπάρχει η δυνατότητα προσβολής ενώπιον των δικαστηρίων όλων των αποφάσεων των αρμοδίων αρχών. […]

[…]

(20) Δεδομένου ότι καταναλωτές και επιχειρήσεις δεν βρίσκονται στην ίδια θέση, δεν χρειάζονται το ίδιο επίπεδο προστασίας. Ενώ είναι σημαντικό να διασφαλίζονται τα δικαιώματα του καταναλωτή με διατάξεις από τις οποίες δεν επιτρέπεται παρέκκλιση με σύμβαση, είναι λογικό να αφήνονται οι επιχειρήσεις και οι οργανώσεις να συμφωνούν διαφορετικά. […] Εν πάση περιπτώσει, ορισμένες βασικές διατάξεις της παρούσας οδηγίας θα πρέπει πάντα να εφαρμόζονται, ανεξάρτητα από το καθεστώς του χρήστη.

[…]

(43) Για να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα των πληρωμών στην [Ένωση], θα πρέπει να ορίζεται μέγιστη προθεσμία εκτέλεσης μιας ημέρας για όλες τις εντολές πληρωμής τις οποίες πραγματοποιεί ο πληρωτής και που εκφράζονται σε ευρώ ή στο εθνικό νόμισμα κράτους μέλους εκτός της ζώνης ευρώ […]. Δεδομένου ότι οι εθνικές υποδομές πληρωμών είναι συχνά ιδιαίτερα αποτελεσματικές, θα πρέπει να παρέχεται στα κράτη μέλη η δυνατότητα να διατηρήσουν ή να θεσπίσουν κανόνες που προβλέπουν χρόνο εκτέλεσης συντομότερο της μιας εργάσιμης ημέρας, εφόσον ενδείκνυται, ώστε να αποφευχθεί τυχόν επιδείνωση των σημερινών συνθηκών παροχής υπηρεσιών.

[…]

(46) […] Βάσει των παραπάνω εκτιμήσεων, είναι απολύτως δικαιολογημένο, εκτός από μη συνήθεις και απρόβλεπτες περιστάσεις, να θεωρείται ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών αντικειμενικά υπεύθυνος για την εκτέλεση της πράξης πληρωμής την οποία έχει αποδεχθεί από το χρήστη, εκτός από τις πράξεις και τις παραλείψεις του παρόχου των υπηρεσιών πληρωμών του δικαιούχου για την επιλογή των οποίων είναι υπεύθυνος αποκλειστικά ο δικαιούχος. […] Εάν το ποσό πληρωμής έχει πιστωθεί στο λογαριασμό του λαμβάνοντος παρόχου υπηρεσιών πληρωμών, ο δικαιούχος θα πρέπει να έχει αμέσως αξίωση κατά του παρόχου υπηρεσιών πληρωμών του για πίστωση στον λογαριασμό του.

[…]

(50) Θα πρέπει να διασφαλισθεί η αποτελεσματική εφαρμογή των διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας που θα θεσπιστούν σύμφωνα με την παρούσα οδηγία. Θα πρέπει συνεπώς να θεσπιστούν οι κατάλληλες διαδικασίες για την εξέταση των καταγγελιών κατά των παρόχων υπηρεσιών πληρωμών που δεν συμμορφώνονται με τις εν λόγω διατάξεις και να επιβάλλονται, κατά περίπτωση, κατάλληλες, αποτελεσματικές, ανάλογες και αποτρεπτικές κυρώσεις.

(51) Με την επιφύλαξη του δικαιώματος των καταναλωτών για ένδικη προστασία, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίσουν ένα εύκολα προσιτό και οικονομικό μέσο επίλυσης των διαφορών μεταξύ των παρόχων υπηρεσιών πληρωμών και των καταναλωτών στο πλαίσιο των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία. […]

(52) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αποφασίσουν εάν οι αρμόδιες αρχές που έχουν οριστεί για τη χορήγηση αδειών στα ιδρύματα πληρωμών μπορούν επίσης να είναι αρμόδιες και για τις διαδικασίες υποβολής καταγγελιών και εξωδικαστικών προσφυγών.»

5 Σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2007/64:

«Η παρούσα οδηγία θεσπίζει τους κανόνες […] διά των οποίων τα κράτη μέλη διακρίνουν τις ακόλουθες έξι κατηγορίες παρόχων υπηρεσιών πληρωμών:

α) πιστωτικά ιδρύματα κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο α), της οδηγίας 2006/48/ΕΚ, περιλαμβανομένων των υποκαταστημάτων κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας τα οποία ευρίσκονται στην [Ένωση] και είναι υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων με έδρα εντός ή, σύμφωνα με το άρθρο 38 της εν λόγω οδηγίας, εκτός της [Ένωσης]·

[…]

δ) ιδρύματα πληρωμών κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας·

[…]»

6 Το άρθρο 2 της οδηγίας 2007/64, το οποίο φέρει τον τίτλο «Πεδίο εφαρμογής», ορίζει τα εξής:

«1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στις υπηρεσίες πληρωμών που παρέχονται εντός της [Ένωσης]. Εντούτοις, με την εξαίρεση του άρθρου 73 [Ημερομηνία αξίας και διαθεσιμότητα των χρηματικών ποσών], οι τίτλοι ΙΙΙ [Διαφάνεια των όρων και απαιτήσεις ενημέρωσης που διέπουν τις υπηρεσίες πληρωμών] και IV [Δικαιώματα και υποχρεώσεις σχετικά με την παροχή και τη χρήση υπηρεσιών πληρωμών] εφαρμόζονται μόνο όταν τόσο ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του πληρωτή όσο και ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του δικαιούχου, ή ο μοναδικός πάροχος υπηρεσιών πληρωμών για την πράξη πληρωμής, είναι εγκατεστημένοι στην [Ένωση].

2. Οι τίτλοι ΙΙΙ και IV εφαρμόζονται στις υπηρεσίες πληρωμών που πραγματοποιούνται σε ευρώ ή στο νόμισμα κράτους μέλους που δεν μετέχει στη ζώνη ευρώ.

[…]»

7 Κατά το άρθρο 4 της οδηγίας αυτής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[…]

(4) “ιδρύματα πληρωμών”: τα νομικά πρόσωπα που έχουν άδεια, σύμφωνα με το άρθρο 10, να παρέχουν και να εκτελούν υπηρεσίες πληρωμών σε ολόκληρη την [Ένωση]·

[…]

10) “χρήστης υπηρεσιών πληρωμών”: το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που χρησιμοποιεί μια υπηρεσία πληρωμών ως πληρωτής ή δικαιούχος, ή και με τις δύο ιδιότητες·

11) “καταναλωτής”: το φυσικό πρόσωπο που δεν ενεργεί υπό επαγγελματική ιδιότητα, όσον αφορά συμβάσεις υπηρεσιών πληρωμών που καλύπτονται από την παρούσα οδηγία·

[…]»

8 Το άρθρο 20 της οδηγίας 2007/64, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ορισμός των αρμοδίων αρχών» και περιέχεται στον τίτλο ΙΙ που επιγράφεται «Πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών», προβλέπει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη ορίζουν ως αρμόδιες αρχές επιφορτισμένες με την αδειοδότηση και την προληπτική εποπτεία ιδρυμάτων πληρωμών, που θα ασκούν τα καθήκοντα που προβλέπονται στον παρόντα τίτλο, είτε δημόσιες αρχές είτε οργανισμούς αναγνωρισμένους είτε από την εθνική νομοθεσία είτε από δημόσιες αρχές ρητά εξουσιοδοτημένες προς τούτο από την εθνική νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών κεντρικών τραπεζών.

[…]

2. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι αρμόδιες αρχές που έχουν οριστεί σύμφωνα με την παράγραφο 1 να διαθέτουν όλες τις αναγκαίες εξουσίες προς εκτέλεση των καθηκόντων τους.

[…]

5. Η παράγραφος 1 δεν συνεπάγεται ότι οι αρμόδιες αρχές πρέπει να εποπτεύουν τις επιχειρηματικές δραστηριότητες των ιδρυμάτων πληρωμών πέραν της παροχής υπηρεσιών πληρωμών που ορίζονται στο παράρτημα […]»

9 Το άρθρο 21 της οδηγίας αυτής, το οποίο τιτλοφορείται «Εποπτεία» και περιέχεται επίσης στον τίτλο ΙΙ, ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι έλεγχοι που ασκούν οι αρμόδιες αρχές για να διαπιστώνουν τη συνεχή τήρηση του παρόντος τίτλου να είναι ανάλογοι, επαρκείς και προσαρμοσμένοι στους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται τα ιδρύματα πληρωμών.

Για να διαπιστώνουν την τήρηση του παρόντος τίτλου, οι αρμόδιες αρχές μπορούν μεταξύ άλλων:

α) να απαιτούν από το ίδρυμα πληρωμών να παρέχει κάθε πληροφορία απαραίτητη για το σκοπό αυτόν·

β) να πραγματοποιούν επιτόπιους ελέγχους στο ίδρυμα πληρωμών, καθώς και σε κάθε αντιπρόσωπο ή υποκατάστημα που παρέχει υπηρεσίες πληρωμών υπό την ευθύνη του ιδρύματος, ή σε κάθε εξωτερική οντότητα στην οποία ανατίθενται εργασίες υπηρεσιών πληρωμών·

γ) να εκδίδουν συστάσεις και κατευθυντήριες γραμμές και, εφόσον ενδείκνυται, δεσμευτικές διοικητικές διατάξεις […]

[…]

2. Με την επιφύλαξη των διαδικασιών ανάκλησης των αδειών λειτουργίας και του ποινικού δικαίου, τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι οι αντίστοιχες αρμόδιες αρχές τους μπορούν να επιβάλλουν κυρώσεις ή να λαμβάνουν μέτρα κατά των ιδρυμάτων πληρωμών ή των υπεύθυνων διευθυνόντων τους, σε περίπτωση παράβασης νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων σχετικών με τον έλεγχο ή την άσκηση των δραστηριοτήτων τους σχετικά με τις υπηρεσίες πληρωμών. Σκοπός των μέτρων ή κυρώσεων είναι να παύσουν οι παραβάσεις ή να εκλείψουν τα αίτιά τους.

[…]»

10 Από το άρθρο 51, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της εν λόγω οδηγίας προκύπτει ότι, όταν ο χρήστης υπηρεσιών πληρωμών δεν είναι καταναλωτής, τα μέρη μπορούν να αποφασίσουν ότι, μεταξύ άλλων, το άρθρο 75 της ίδιας οδηγίας δεν εφαρμόζεται εν όλω ή εν μέρει.

11 Το άρθρο 75 της οδηγίας 2007/64, το οποίο επιγράφεται «Μη εκτέλεση ή εσφαλμένη εκτέλεση», ορίζει τα εξής:

«1. Όταν εντολή πληρωμής κινείται από τον πληρωτή, ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του είναι […] υπεύθυνος έναντι του πληρωτή για την ορθή εκτέλεση της πράξης πληρωμής εκτός αν μπορεί να αποδείξει στον πληρωτή και, ενδεχομένως, στον πάροχο υπηρεσιών πληρωμών του δικαιούχου, ότι ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του δικαιούχου έλαβε το ποσό της πράξης πληρωμής σύμφωνα με το άρθρο 69 παράγραφος 1, οπότε ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του δικαιούχου είναι υπεύθυνος έναντι του δικαιούχου για την ορθή εκτέλεση της πράξης πληρωμής.

Εάν ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του πληρωτή είναι υπεύθυνος βάσει του πρώτου εδαφίου, επιστρέφει αμελλητί στον πληρωτή το ποσό της ανεκτέλεστης ή εσφαλμένης πράξης πληρωμής και, ανάλογα με την περίπτωση, επαναφέρει τον χρεωθέντα λογαριασμό πληρωμών στην κατάσταση που θα βρισκόταν εάν δεν είχε πραγματοποιηθεί η εσφαλμένη πράξη πληρωμής.

Όταν ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του δικαιούχου είναι υπεύθυνος βάσει του πρώτου εδαφίου, θέτει αμέσως το ποσό της πράξης πληρωμής στη διάθεση του δικαιούχου και, ανάλογα με την περίπτωση, πιστώνει το αντίστοιχο πόσο στον λογαριασμό πληρωμών του δικαιούχου.

[…]

2. […]

Σε περίπτωση μη εκτέλεσης ή εσφαλμένης εκτέλεσης πράξης πληρωμής για την οποία ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του δικαιούχου δεν είναι υπεύθυνος στο πλαίσιο του πρώτου και του δεύτερου εδαφίου, ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του πληρωτή είναι υπεύθυνος έναντι του πληρωτή. Οσάκις ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του πληρωτή είναι υπεύθυνος εν προκειμένω, τότε, ανάλογα με την περίπτωση, και χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση, επιστρέφει στον πληρωτή το ποσό της ανεκτέλεστης ή εσφαλμένης πράξης πληρωμής και επαναφέρει τον χρεωθέντα λογαριασμό πληρωμών στην κατάσταση που θα βρισκόταν εάν δεν είχε πραγματοποιηθεί η εσφαλμένη πράξη πληρωμής.

[…]»

12 Κατά το άρθρο 80 της οδηγίας αυτής, το οποίο επιγράφεται «Καταγγελίες»:

«1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν για τη θέσπιση διαδικασιών που επιτρέπουν στους χρήστες υπηρεσιών πληρωμών και στα άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, περιλαμβανομένων των ενώσεων καταναλωτών, να υποβάλλουν καταγγελίες στις αρμόδιες αρχές σχετικά με ισχυρισμούς περί παραβάσεων των εθνικών διατάξεων εφαρμογής της παρούσας οδηγίας από παρόχους υπηρεσιών πληρωμών.

2. Ανάλογα με την περίπτωση και με την επιφύλαξη του δικαιώματος προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου σύμφωνα με την εθνική δικονομία, η αρμόδια αρχή ενημερώνει με την απάντησή της τον καταγγέλλοντα για τις προβλεπόμενες από το άρθρο 83 εξωδικαστικές διαδικασίες υποβολής καταγγελιών και προσφυγής.»

13 Το άρθρο 81 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο τιτλοφορείται «Κυρώσεις», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Τα κράτη μέλη καθορίζουν το σύστημα των κυρώσεων που επιβάλλονται στις παραβάσεις των εθνικών διατάξεων που θεσπίζονται κατ' εφαρμογή της παρούσας οδηγίας και λαμβάνουν κάθε αναγκαίο μέτρο εφαρμογής τους. Οι κυρώσεις πρέπει να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές.»

14 Το άρθρο 82 της οδηγίας 2007/64, το οποίο επιγράφεται «Αρμόδιες αρχές», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τις διαδικασίες καταγγελίας κατ' άρθρο 80, παράγραφος 1 και τις κυρώσεις κατ' άρθρο 81 παράγραφος 1 τις διαχειρίζονται οι αρχές που είναι αρμόδιες να διασφαλίζουν τη συμμόρφωση προς τις διατάξεις του εθνικού δικαίου που θεσπίζονται κατ' εφαρμογή των απαιτήσεων του παρόντος τμήματος.»

15 Το άρθρο 83 της οδηγίας αυτής, το οποίο επιγράφεται «Εξωδικαστική επίλυση διαφορών», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι έχουν συσταθεί οι δέουσες αποτελεσματικές εξωδικαστικές διαδικασίες υποβολής καταγγελιών και προσφυγής για την επίλυση διαφορών οι οποίες ανακύπτουν μεταξύ των χρηστών και των παρόχων υπηρεσιών πληρωμών και αφορούν τα εκ της παρούσας οδηγίας δικαιώματα και υποχρεώσεις.»

16 Από το άρθρο 86 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Πλήρης εναρμόνιση», προκύπτει ότι, με την επιφύλαξη των απαριθμούμενων εξαιρέσεων, στο μέτρο που η οδηγία αυτή «περιλαμβάνει εναρμονισμένες διατάξεις, τα κράτη μέλη δεν διατηρούν ούτε θεσπίζουν άλλες διατάξεις από αυτές που καθορίζονται στην παρούσα οδηγία».

Το λεττονικό δίκαιο

17 Το άρθρο 2, παράγραφος 3, του Maksājumu pakalpojumu un elektroniskās naudas likums (νόμου περί υπηρεσιών πληρωμών και ηλεκτρονικού χρήματος, *Latvijas Vēstnesis*, 2010, αριθ. 43), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης (στο εξής: νόμος περί υπηρεσιών πληρωμών), ορίζει τα εξής:

«Οι διατάξεις των άρθρων 57 [έως] 96 [και] 98 [έως] 104 του παρόντος νόμου εφαρμόζονται στους παρόχους υπηρεσιών πληρωμών οι οποίοι παρέχουν υπηρεσίες πληρωμών στη Λεττονία, όταν ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του πληρωτή και ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του δικαιούχου είναι εγκατεστημένοι σε κράτος μέλος και η υπηρεσία πληρωμών πραγματοποιείται σε ευρώ ή στο νόμισμα κράτους μέλους.»

18 Το άρθρο 49 του νόμου περί υπηρεσιών πληρωμών προβλέπει τα εξής:

«Προκειμένου να εξακριβώνεται η συμμόρφωση των δραστηριοτήτων των οντοτήτων προς τις απαιτήσεις του παρόντος νόμου, η επιτροπή [αγορών] μπορεί:

1) να ζητεί από την οντότητα την παροχή των αναγκαίων για την εποπτεία πληροφοριών·

2) να πραγματοποιεί ελέγχους στο εσωτερικό της οντότητας.»

19 Κατά το άρθρο 56, παράγραφοι 1 και 2, του νόμου περί υπηρεσιών πληρωμών:

«(1) Εάν εκτιμά ότι η οντότητα δεν συμμορφώνεται προς τις απαιτήσεις των κεφαλαίων II [έως] VI του παρόντος νόμου […] ή προς τις άμεσης ισχύος νομικές πράξεις των θεσμικών οργάνων της Ένωσης, η επιτροπή [αγορών] ζητεί από την οντότητα να λάβει αμελλητί τα αναγκαία μέτρα για την επανόρθωση της κατάστασης αυτής.

(2) Επιπλέον των προβλεπομένων στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, η επιτροπή [αγορών] δύναται να λαμβάνει ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα μέτρα:

[…]

5) να επιβάλλει πρόστιμα έως 100 000 [λεττονικά λατς (LVL) (περίπου 140 000 ευρώ)].»

20 Κατά το άρθρο 99 του νόμου περί υπηρεσιών πληρωμών:

«(1) Όταν εντολή πληρωμής κινείται από τον πληρωτή, ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του είναι υπεύθυνος έναντι του πληρωτή για την ορθή εκτέλεση της πράξης πληρωμής, εκτός αν μπορεί να αποδείξει στον πληρωτή και, ενδεχομένως, στον πάροχο υπηρεσιών πληρωμών του δικαιούχου, ότι ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του δικαιούχου έλαβε το ποσό της πράξης πληρωμής σύμφωνα με το άρθρο 94, παράγραφος 1, του παρόντος νόμου. Εάν ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του πληρωτή μπορεί να προσκομίσει σχετική απόδειξη, υπεύθυνος για την ορθή εκτέλεση της πληρωμής είναι ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του δικαιούχου.

[…]

(9) Σε περίπτωση μη εκτέλεσης ή εσφαλμένης εκτέλεσης πράξης πληρωμής, όταν ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του δικαιούχου δεν είναι υπεύθυνος βάσει του παρόντος άρθρου, ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του πληρωτή είναι υπεύθυνος έναντι του πληρωτή.

(10) Εάν ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του πληρωτή είναι υπεύθυνος, σύμφωνα με την παράγραφο 9 του παρόντος άρθρου, επιστρέφει αμελλητί στον πληρωτή το ποσό της πράξης πληρωμής που δεν εκτελέστηκε ή εκτελέστηκε εσφαλμένως ή αποκαθιστά το υπόλοιπο του λογαριασμού πληρωμών του πληρωτή στον οποίον χρεώθηκε το επίμαχο ποσό πληρωμής στην κατάσταση στην οποία θα βρισκόταν εάν δεν είχε εκτελεστεί η εσφαλμένη πληρωμή.»

21 Το άρθρο 105 του νόμου περί υπηρεσιών πληρωμών ορίζει τα εξής:

«[…]

(2) Η επιτροπή [αγορών] εξετάζει, βάσει της νομοθεσίας, τις καταγγελίες που αφορούν παραβάσεις των διατάξεων των κεφαλαίων VII [έως] XIV του παρόντος νόμου τις οποίες υποβάλλουν οι χρήστες των υπηρεσιών πληρωμών ή οι κάτοχοι ηλεκτρονικού χρήματος οι οποίοι δεν θεωρούνται καταναλωτές κατά την έννοια του νόμου περί προστασίας των καταναλωτών, όταν τέτοιες παραβάσεις προκάλεσαν ή μπορούν να προκαλέσουν σημαντική ζημία στα συμφέροντα ομάδων των εν λόγω χρηστών υπηρεσιών πληρωμών ή κατόχων ηλεκτρονικού χρήματος (συλλογικά συμφέροντα).
[…]

[…]

(5) Εάν, κατά την εξέταση διοικητικής υπόθεσης, η επιτροπή [αγορών] διαπιστώσει ότι μία παράβαση των διατάξεων των κεφαλαίων VII [έως] XIV του παρόντος νόμου προκάλεσε ή μπορεί να προκαλέσει σημαντική ζημία στα συλλογικά συμφέροντα των χρηστών υπηρεσιών πληρωμών ή των κατόχων ηλεκτρονικού χρήματος οι οποίοι δεν θεωρούνται καταναλωτές κατά την έννοια του νόμου περί προστασίας των καταναλωτών, δύναται να εκδώσει απόφαση με την οποία διατάσσει τον πάροχο υπηρεσιών πληρωμών ή τον εκδότη ηλεκτρονικού χρήματος να θέσει τέλος στην παράβαση των διατάξεων των κεφαλαίων VII [έως] XIV του παρόντος νόμου ή να επανορθώσει σε σχέση με τις διαπραχθείσες παρατυπίες, καθώς και να ορίσει προθεσμία για την πραγματοποίηση των αναγκαίων ενεργειών προς τον σκοπό αυτόν.

[…]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

22 Στις 16 Νοεμβρίου 2011 η Forcing Development Ltd έδωσε στην PrivatBank, της οποίας είναι πελάτης, εντολή πληρωμής ποσού 394 138,12 δολαρίων ΗΠΑ (USD) (περίπου 347 130 ευρώ), το οποίο έπρεπε να μεταφερθεί σε λογαριασμό τρίτου τηρούμενο στην Bankas Snoras AB (στο εξής: Snoras), με έδρα τη Λιθουανία.

23 Την ίδια ημέρα, στις 15:08, η Lietuvos bankas (κεντρική τράπεζα της Λιθουανίας) κοινοποίησε στη Snoras την απόφασή της να επιβάλει στην τελευταία αναστολή εργασιών και να της απαγορεύσει να παρέχει οποιουδήποτε είδους χρηματοπιστωτική υπηρεσία.

24 Επίσης, την ίδια ημέρα, στις 15:24, η PrivatBank διαβίβασε την εντολή πληρωμής στη Snoras στο πλαίσιο του συστήματος SWIFT, χρέωσε τον λογαριασμό της Forcing Development με το ποσό των 394 138,12 USD (περίπου 347 130 ευρώ) και μετέφερε τα ποσά στον αντίστοιχο λογαριασμό της στην τελευταία αυτή τράπεζα.

25 Τα κεφάλαια που μεταβιβάστηκαν από την PrivatBank ελήφθησαν από τη Snoras στις 16:20 και η τελευταία πίστωσε τον αντίστοιχο λογαριασμό της PrivatBank, αλλά, λόγω της αναστολής εργασιών που επέβαλε η κεντρική τράπεζα της Λιθουανίας, δέσμευσε τα κεφάλαια στον λογαριασμό αυτόν, χωρίς να πιστώσει τον λογαριασμό του τρίτου ή να επιστρέψει τα κεφάλαια στην PrivatBank.

26 Η PrivatBank προέβαλε έναντι της Snoras απαίτηση ύψους 394 138,12 USD (περίπου 347 130 ευρώ).

27 Στις 25 Οκτωβρίου 2012 η Forcing Development υπέβαλε στην επιτροπή αγορών καταγγελία κατά της PrivatBank, υποστηρίζοντας ότι η τελευταία δεν της είχε επιστρέψει το ποσό που είχε τεθεί στη διάθεσή της για την εκτέλεση της εντολής πληρωμής.

28 Με απόφαση της 4ης Ιουλίου 2013, η επιτροπή αγορών διαπίστωσε καταρχάς ότι, σύμφωνα με το άρθρο 99, παράγραφος 9, του νόμου περί υπηρεσιών πληρωμών, η PrivatBank ήταν υπεύθυνη για την εκτέλεση της εντολής πληρωμής που είχε δώσει η Forcing Development, στη συνέχεια ζήτησε από την PrivatBank να εξετάσει αν είναι αναγκαία η πραγματοποίηση αλλαγών στο σύστημα και στις διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου που εφαρμόζει και να την ενημερώσει για τα σχετικά αποτελέσματα το αργότερο μέχρι τις 30 Αυγούστου 2013 και, τέλος, επέβαλε στην PrivatBank πρόστιμο ύψους 100 000 LVL (περίπου 140 000 ευρώ).

29 Η απόφαση αυτή επικυρώθηκε με την απόφαση της επιτροπής αγορών της 17ης Οκτωβρίου 2013. Με την τελευταία αυτή απόφαση, η επιτροπή αγορών υπογράμμισε εκ νέου ότι η PrivatBank έφερε ευθύνη βάσει του άρθρου 99, παράγραφοι 1 και 9, του νόμου περί υπηρεσιών πληρωμών, καθόσον δεν είχε κατορθώσει να αποδείξει ότι η Snoras είχε εισπράξει εμπροθέσμως το ποσό της πληρωμής. Προσέθεσε δε ότι δεν είχε αποδειχθεί ότι η PrivatBank και η Forcing Development είχαν συμφωνήσει σε άλλες διατάξεις για τη ρύθμιση των μεταξύ τους σχέσεων.

30 Τον Νοέμβριο του 2013, στηριζόμενη στη σύμβαση διαχείρισης τρεχούμενου λογαριασμού που είχε συνάψει με την PrivatBank, η Forcing Development προσέφυγε σε διαιτησία για να ζητήσει την ανάκτηση του ποσού που είχε τεθεί στη διάθεση της PrivatBank για την εκτέλεση της εντολής πληρωμής.

31 Στις 4 Φεβρουαρίου 2014 το διαιτητικό δικαστήριο απέρριψε το αίτημα της Forcing Development. Έκρινε ότι η PrivatBank είχε τηρήσει τις υποχρεώσεις που υπείχε από το άρθρο 99, παράγραφος 1, του νόμου περί υπηρεσιών πληρωμών, καθώς και από την οδηγία 2007/64, δεδομένου ότι η Snoras είχε λάβει από την PrivatBank το αναγκαίο ποσό για την εκτέλεση της σχετικής εντολής πληρωμής. Κατά το διαιτητικό δικαστήριο, ο νόμος περί υπηρεσιών πληρωμών δεν επιβάλλει στον πάροχο υπηρεσιών πληρωμών του πληρωτή την υποχρέωση να διαθέτει στους τραπεζικούς του λογαριασμούς επαρκή ποσά, ώστε να είναι σε θέση να εκτελεί αμέσως τυχόν εντολές πληρωμής όλων των πελατών του. Ο νόμος αυτός τάσσει απλώς στους παρόχους υπηρεσιών πληρωμών μια προθεσμία –το αργότερο μέχρι το τέλος της πρώτης εργάσιμης ημέρας μετά την έκδοση από τους χρήστες των εντολών πληρωμής– προκειμένου να εκτελέσουν τις εντολές αυτές και, ως εκ τούτου, να πιστώσουν το αναγκαίο ποσό στον τραπεζικό λογαριασμό του δικαιούχου ή του παρόχου υπηρεσιών του δικαιούχου.

32 Η PrivatBank άσκησε ενώπιον του Administratīvā apgabaltiesa (περιφερειακού διοικητικού πρωτοδικείου, Λεττονία) προσφυγή με αίτημα την ακύρωση της απόφασης της 17ης Οκτωβρίου 2013 που μνημονεύεται στη σκέψη 29 της παρούσας απόφασης, καθώς και την αποκατάσταση της υλικής ζημίας που η ίδια ισχυρίστηκε ότι υπέστη. Προς στήριξη της προσφυγής της, η PrivatBank υποστήριξε ότι η Snoras δεν την είχε ενημερώσει σχετικά με τη μη εκτέλεση της πληρωμής εντός της προθεσμίας που προβλεπόταν από τη σύμβαση η οποία ρύθμιζε τις μεταξύ τους σχέσεις. Επισυνήψε δε στη δικογραφία τη διαιτητική απόφαση της 4ης Φεβρουαρίου 2014 ως αποδεικτικό στοιχείο.

33 Με απόφαση της 5ης Αυγούστου 2015, το Administratīvā apgabaltiesa (περιφερειακό διοικητικό πρωτοδικείο) απέρριψε την προσφυγή. Το δικαστήριο αυτό διαπίστωσε, αφενός, ότι η εντολή πληρωμής της Forcing Development δεν είχε εκτελεστεί εγκαίρως ακριβώς επειδή η PrivatBank δεν είχε μεριμνήσει για τον επαρκή εφοδιασμό του λογαριασμού της στη Snoras, και, αφετέρου, ότι, βάσει του άρθρου 99 του νόμου περί υπηρεσιών πληρωμών, η Snoras δεν ήταν υπεύθυνη για τη μη εκτέλεση της εντολής πληρωμής, καθώς δεν διέθετε τα κεφάλαια για να εκτελέσει μια τέτοια εντολή. Όσον αφορά την πίστωση που είχε η PrivatBank στη Snoras, το εν λόγω δικαστήριο διαπίστωσε ότι, από νομικής απόψεως, το σχετικό ποσό βρισκόταν στην κατοχή της PrivatBank, έστω και αν η τελευταία δεν μπορούσε, στην κατάσταση στην οποία βρισκόταν, να έχει πρόσβαση σε αυτό. Το ίδιο δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, παρά τη διαιτητική απόφαση της 4ης Φεβρουαρίου 2014, ορθώς η επιτροπή αγορών έκρινε ότι η PrivatBank είχε παραβεί το άρθρο 99, παράγραφος 9, του νόμου περί υπηρεσιών πληρωμών, ζήτησε από αυτήν να εξετάσει αν ήταν αναγκαία η πραγματοποίηση αλλαγών στο σύστημα και στις διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου που εφαρμόζει και της επέβαλε πρόστιμο ύψους περίπου 100 000 LVL (περίπου 140 000 ευρώ), προκειμένου να μην επαναληφθούν τέτοιες περιστάσεις. Το Administratīvā apgabaltiesa (περιφερειακό διοικητικό δικαστήριο) δεν έλαβε υπόψη τη διαιτητική απόφαση της 4ης Φεβρουαρίου 2014.

34 Η PrivatBank άσκησε αναίρεση κατά της απόφασης του Administratīvā apgabaltiesa (περιφερειακού διοικητικού δικαστηρίου) ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

35 Η PrivatBank υποστηρίζει καταρχάς ότι το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, δεχόμενο την ευθύνη της βάσει του άρθρου 99, παράγραφος 9, του νόμου περί υπηρεσιών πληρωμών, υπερέβη τα όρια των αρμοδιοτήτων του. Ειδικότερα, ισχυρίζεται ότι, δεδομένου ότι η ευθύνη της έναντι της Forcing Development, όσον αφορά την εκτέλεση της επίμαχης στην κύρια δίκη εντολής πληρωμής, διέπεται από το αστικό και όχι από το διοικητικό δίκαιο, το δικαστήριο αυτό δεσμεύεται από τη διαιτητική απόφαση που εξέδωσε στις 4 Φεβρουαρίου 2014 το διαιτητικό δικαστήριο, το οποίο είναι αρμόδιο όσον αφορά τις σχέσεις αστικού δικαίου. Εξάλλου, δεδομένου ότι το διαιτητικό δικαστήριο έκρινε ότι

η PrivatBank δεν ευθυνόταν για τη μη εκτέλεση της διαταγής πληρωμής, η επιτροπή αγορών δεν μπορεί να την υποχρεώσει να τροποποιήσει το σύστημά της εσωτερικού ελέγχου. Κατά την ίδια, υπό τις συνθήκες αυτές, η επιβολή προστίμου δεν δικαιολογείται σε καμιά περίπτωση.

36 Η PrivatBank υποστηρίζει επιπλέον ότι το άρθρο 99 του νόμου περί υπηρεσιών πληρωμών παρέχει τη δυνατότητα απαλλαγής του παρόχου υπηρεσιών από κάθε ευθύνη έναντι του χρήστη των υπηρεσιών αυτών, αν υπάρχει σχετική μεταξύ τους συμφωνία. Στο μέτρο, όμως, που οι PrivatBank και Forcing Development είχαν συνάψει σύμβαση διαχείρισης τρεχούμενου λογαριασμού η οποία προέβλεπε ότι η πρώτη δεν θα ήταν υπεύθυνη για τα κεφάλαια κατά τη μεταφορά τους μεταξύ τραπεζικών συστημάτων, η ευθύνη της έπρεπε να εκτιμηθεί βάσει των ρητρών της εν λόγω σύμβασης και όχι βάσει του άρθρου 99 του νόμου περί υπηρεσιών πληρωμών.

37 Η επιτροπή αγορών, με τις παρατηρήσεις της επί της αιτήσεως αναιρέσεως, επισημαίνει εκ προοιμίου ότι το άρθρο 105, παράγραφος 2, του νόμου περί υπηρεσιών πληρωμών της παρέχει την αρμοδιότητα να εξετάζει τις καταγγελίες που υποβάλλουν οι χρήστες υπηρεσιών πληρωμών που δεν θεωρούνται καταναλωτές. Επισημαίνει, εξάλλου, ότι, δεδομένου ότι η PrivatBank είναι πιστωτικό ίδρυμα και όχι ίδρυμα πληρωμών, κατά την έννοια του άρθρου 4, σημείο 4, της οδηγίας 2007/64, η απόφαση της 17ης Οκτωβρίου 2013 εκδόθηκε βάσει του άρθρου 113 του Kredītiestāžu likums (νόμου περί πιστωτικών ιδρυμάτων), το οποίο αναγνωρίζει στην επιτροπή αγορών την αρμοδιότητα να εκδίδει αποφάσεις έναντι πιστωτικών ιδρυμάτων που δεν τηρούν την εφαρμοστέα στην περίπτωσή τους νομοθεσία. Υπό τις συνθήκες αυτές, η επιτροπή αγορών εκτιμά ότι η PrivatBank υπόκειται στον έλεγχό της, ως πάροχος υπηρεσιών πληρωμών, ιδίως όσον αφορά την ευθύνη της βάσει του άρθρου 99 του νόμου περί υπηρεσιών πληρωμών, το οποίο θέτει σε εφαρμογή το άρθρο 75 της οδηγίας 2007/64.

38 Απαντώντας σε ερώτηση του αιτούντος δικαστηρίου σχετικά με τη δυνατότητα εφαρμογής του νόμου περί υπηρεσιών πληρωμών σε διαφορά που αφορά παροχή υπηρεσιών πληρωμών σε δολάρια Ηνωμένων Πολιτειών, η επιτροπή αγορών υποστηρίζει ότι ένα πιστωτικό ίδρυμα μπορεί να επιλέξει να υποβάλει στις απαιτήσεις του νόμου αυτού τις υπηρεσίες που δεν παρέχονται σε ευρώ ή στο νόμισμα κράτους μέλους εκτός της ζώνης του ευρώ, εφόσον εκτιμά ότι είναι σε θέση να συμμορφωθεί προς τις απαιτήσεις αυτές σε σχέση με τις εν λόγω υπηρεσίες. Στηριζόμενη στον εσωτερικό κανονισμό της PrivatBank, η επιτροπή αγορών κατέληξε στο συμπέρασμα ότι αυτή ήταν η επιλογή της PrivatBank και, κατά συνέπεια, εξέτασε τις δραστηριότητές της υπό το πρίσμα των σχετικών διατάξεων του νόμου περί υπηρεσιών πληρωμών.

39 Συναφώς, η επιτροπή αγορών επισημαίνει ότι, παρότι ο νόμος περί υπηρεσιών πληρωμών επιτρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 51 της οδηγίας 2007/64, τη συνομολόγηση ορισμένων παρεκκλίσεων από τις διατάξεις του στην περίπτωση που ο χρήστης υπηρεσιών πληρωμών δεν είναι καταναλωτής, η δυνατότητα αυτή δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί κακόπιστα, κατά τρόπο που να οδηγεί σε κατάχρηση της θέσης ισχύος στην οποία βρίσκεται το πιστωτικό ίδρυμα, προκειμένου να συμφωνηθεί καθεστώς ευθύνης το οποίο αποσκοπεί στην καταστρατήγηση του καθεστώτος που προβλέπει το άρθρο 99 του νόμου περί υπηρεσιών πληρωμών και στην εξ ολοκλήρου μετάθεση στον πελάτη της ευθύνης για τη μη εκτέλεση της εντολής πληρωμής. Επομένως, η σύμβαση διαχείρισης τρεχούμενου λογαριασμού που συνήφθη στις 11 Απριλίου 2005 μεταξύ της PrivatBank και της Forcing Development πρέπει να αξιολογηθεί υπό το πρίσμα της εκτίμησης αυτής. Η εν λόγω σύμβαση, όμως, δεν περιορίζεται στην παρέκκλιση από την εφαρμογή ειδικών διατάξεων της οδηγίας 2007/64, αλλά είναι εντελώς αντίθετη προς αυτήν.

40 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, αφενός, αν είναι συμβατή με την οδηγία 2007/64 η προβλεπόμενη από τον νόμο περί υπηρεσιών πληρωμών διαδικασία παραπόνων όταν οι υπηρεσίες αυτές δεν παρέχονται σε ευρώ ή στο νόμισμα κράτους μέλους εκτός της ζώνης του ευρώ. Αφετέρου, διερωτάται αν είναι σύμφωνες με την εν λόγω οδηγία οι εξουσίες που απονέμει ο νόμος αυτός στην επιτροπή αγορών, στο πλαίσιο μιας τέτοιας διαδικασίας.

41 Το αιτούν δικαστήριο υπενθυμίζει συναφώς ότι ο νόμος περί υπηρεσιών πληρωμών εξουσιοδοτεί την επιτροπή αγορών να εξετάζει όχι μόνον τις καταγγελίες σχετικά με τις υπηρεσίες πληρωμών που παρέχονται σε ευρώ ή στο νόμισμα κράτους μέλους εκτός της ζώνης του ευρώ, αλλά και τις καταγγελίες που αφορούν υπηρεσίες πληρωμών οι οποίες παρέχονται σε οποιοδήποτε άλλο νόμισμα, ενώ το άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 2007/64 περιορίζει τη δυνατότητα εφαρμογής των διαδικασιών καταγγελιών που προβλέπονται στα άρθρα 80 έως 82 της οδηγίας αυτής μόνον στις υπηρεσίες πληρωμών που παρέχονται σε ευρώ ή στο νόμισμα κράτους μέλους εκτός της ζώνης του ευρώ.

42 Αντιθέτως, κατά το αιτούν δικαστήριο, το πεδίο εφαρμογής των άρθρων 20 και 21 της οδηγίας 2007/64 δεν περιορίζεται στις υπηρεσίες πληρωμών που παρέχονται σε ευρώ ή στο νόμισμα κράτους μέλους εκτός της ζώνης του ευρώ. Θα μπορούσε, επομένως, να συναχθεί από τις διατάξεις αυτές, και ειδικότερα από το άρθρο 20, παράγραφος 5, της οδηγίας αυτής, ότι οι αρχές τις οποίες υποχρεούνται να ορίζουν τα κράτη μέλη, βάσει των εν λόγω διατάξεων, είναι αρμόδιες να διασφαλίζουν την τήρηση όχι μόνον των διατάξεων του τίτλου ΙΙ της εν λόγω οδηγίας, αλλά και των διατάξεων των τίτλων ΙΙΙ και IV της ίδιας οδηγίας όσον αφορά τη δραστηριότητα της παροχής υπηρεσιών πληρωμών σε άλλο νόμισμα πλην του ευρώ ή των νομισμάτων των κρατών μελών εκτός της ζώνης του ευρώ.

43 Τέλος, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι, αν η αρμοδιότητα που απονέμει η οδηγία 2007/64 στις εθνικές αρχές, όπως η επιτροπή αγορών, καλύπτει και τη δραστηριότητα των παρόχων υπηρεσιών πληρωμών σε συνάλλαγμα τρίτων χωρών, θα πρέπει να διευκρινιστούν τα όρια της αρμοδιότητας των εν λόγω αρχών στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 75 της οδηγίας αυτής.

44 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει ότι ο νόμος περί υπηρεσιών πληρωμών δεν παρέχει στην επιτροπή αγορών την εξουσία να επιλύει τις διαφορές μεταξύ παρόχων και χρηστών υπηρεσιών πληρωμών και ότι η αρμοδιότητα αυτή ανήκει μάλλον στα συναλλασσόμενα μέρη (άρθρο 104), στον διαμεσολαβητή της ένωσης εμπορικών τραπεζών της Λεττονίας ή στα δικαστήρια (άρθρο 106). Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να διευκρινιστεί αν, στο πλαίσιο της διαδικασίας προληπτικής εποπτείας που προβλέπεται από τα άρθρα 20 και 21 της οδηγίας 2007/64, ή της διαδικασίας καταγγελίας που προβλέπεται από το άρθρο 80 της οδηγίας αυτής, η επιτροπή αγορών είναι αρμόδια να επιλύει τις διαφορές μεταξύ του πληρωτή και του παρόχου υπηρεσιών πληρωμών που απορρέουν από τις έννομες σχέσεις του άρθρου 75 της εν λόγω οδηγίας, προσδιορίζοντας τον υπεύθυνο για τη μη εκτέλεση ή για την εσφαλμένη εκτέλεση μιας πράξης πληρωμής. Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, είναι σημαντικό να καθοριστεί η αποδεικτική ισχύς μιας διαιτητικής απόφασης με την οποία επιλύεται διαφορά μεταξύ πληρωτή και παρόχου υπηρεσιών πληρωμών.

45 Κατόπιν των ανωτέρω, το Augstākā tiesa (Ανώτατο Δικαστήριο, Λεττονία) ανέστειλε την ενώπιόν του διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Συνάδει προς το άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας [2007/64] εθνική νομοθεσία η οποία προβλέπει ότι η εθνική επιτροπή [χρηματοπιστωτικών αγορών] είναι αρμόδια να εξετάζει τις καταγγελίες των χρηστών υπηρεσιών πληρωμών, ακόμη και σε σχέση με υπηρεσίες πληρωμών που δεν πραγματοποιούνται σε ευρώ ή σε εθνικό νόμισμα κράτους μέλους, και, ως εκ τούτου, να εξετάζει παραβάσεις του νόμου [περί υπηρεσιών πληρωμών] και να επιβάλλει κυρώσεις;

2) Έχουν το άρθρο 20, παράγραφοι 1 και 5, και το άρθρο 21, παράγραφος 2, της οδηγίας [2007/64] την έννοια ότι προβλέπουν τη δυνατότητα της αρμόδιας αρχής να ασκεί εποπτεία και να επιβάλλει κυρώσεις επίσης σε σχέση με υπηρεσίες πληρωμών οι οποίες δεν πραγματοποιούνται σε ευρώ ή σε νόμισμα κράτους μέλους που δεν μετέχει στη ζώνη του ευρώ;

3) Διαθέτει η αρμόδια αρχή εξουσία, για τους σκοπούς των προβλεπόμενων στα άρθρα 20 και 21 της οδηγίας [2007/64] εποπτικών καθηκόντων ή για τους σκοπούς των προβλεπόμενων στα άρθρα 80 έως 82 της οδηγίας [2007/64] διαδικασιών καταγγελίας, να επιλύει διαφορές μεταξύ του πληρωτή

και του παρόχου υπηρεσιών πληρωμών οι οποίες απορρέουν από τις μνημονευόμενες στο άρθρο 75 της οδηγίας [2007/64] έννομες σχέσεις, καθορίζοντας τον υπεύθυνο της πράξεως που δεν εκτελέστηκε ή εκτελέστηκε εσφαλμένα;

4) Οφείλει η αρμόδια αρχή, όταν ασκεί τα προβλεπόμενα στα άρθρα 20 και 21 της οδηγίας [2007/64] εποπτικά καθήκοντα ή όταν διεξάγει τις προβλεπόμενες στα άρθρα 80 έως 82 της οδηγίας [2007/64] διαδικασίες καταγγελίας, να λαμβάνει υπόψη τη διαιτητική απόφαση με την οποία επιλύεται διαφορά μεταξύ του παρόχου υπηρεσιών πληρωμών και του χρήστη υπηρεσιών πληρωμών;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

46 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν εάν το άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 2007/64 έχει την έννοια ότι δεν αντιβαίνει σε αυτό εθνική ρύθμιση σύμφωνα με την οποία η αρχή που προβλέπεται από το άρθρο 82 της εν λόγω οδηγίας είναι αρμόδια να εξετάζει τις καταγγελίες και να επιβάλλει κυρώσεις στην περίπτωση υπηρεσιών πληρωμών που παρέχονται στο νόμισμα τρίτου κράτους.

47 Υπενθυμίζεται συναφώς, εκ προοιμίου, ότι οι τίτλοι ΙΙΙ και IV της οδηγίας 2007/64, στους οποίους αναφέρεται το άρθρο της 2, παράγραφος 2, αφορούν αντίστοιχα τη διαφάνεια των όρων και τις απαιτήσεις ως προς την ενημέρωση που διέπουν τις υπηρεσίες πληρωμών οι οποίες παρέχονται από όλες τις κατηγορίες παρόχων που απαριθμούνται στο άρθρο 1 της οδηγίας αυτής, καθώς και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που συνδέονται με την παροχή και τη χρήση των υπηρεσιών αυτών. Οι ως άνω τίτλοι εφαρμόζονται στις υπηρεσίες πληρωμών που παρέχονται σε ευρώ ή στο νόμισμα κράτους μέλους εκτός της ζώνης του ευρώ, υπό τον όρο που προβλέπει το άρθρο 2, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, ότι δηλαδή τόσο ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του πληρωτή όσο και εκείνος του δικαιούχου, ή ο μοναδικός πάροχος υπηρεσιών πληρωμών που μεσολαβεί στην πράξη πληρωμής, είναι εγκατεστημένοι εντός της Ένωσης.

48 Επίσης, είναι σκόπιμη η επισήμανση ότι, κατά το άρθρο 86 της οδηγίας 2007/64, στο μέτρο που η οδηγία αυτή περιέχει εναρμονισμένες διατάξεις, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να διατηρούν σε ισχύ ούτε να θεσπίζουν διατάξεις διαφορετικές από τις περιεχόμενες στην οδηγία.

49 Ωστόσο, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 37 των προτάσεών του, δεδομένου ότι, στη συγκεκριμένη περίπτωση, πρόκειται για τομέα συντρέχουσας αρμοδιότητας, κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 2, στοιχείο α', ΣΛΕΕ, και στο μέτρο που η Ένωση δεν άσκησε διά της οδηγίας 2007/64 τη νομοθετική αρμοδιότητά της να εναρμονίσει τον τομέα των υπηρεσιών πληρωμών στην εσωτερική αγορά που παρέχονται στο νόμισμα τρίτου κράτους, τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν ότι στην τελευταία αυτή κατηγορία υπηρεσιών πληρωμών έχουν εφαρμογή, μεταξύ άλλων, οι διατάξεις των τίτλων ΙΙΙ και IV της οδηγίας αυτής, οι οποίες έχουν θεσπιστεί για τις υπηρεσίες πληρωμών που παρέχονται σε ευρώ ή στο νόμισμα κράτους μέλους εκτός της ζώνης του ευρώ.

50 Κατόπιν των ανωτέρω, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 2007/64 έχει την έννοια ότι δεν αντιβαίνει σε αυτό εθνική νομοθετική ρύθμιση σύμφωνα με την οποία η αρχή που προβλέπεται από το άρθρο 82 της εν λόγω οδηγίας είναι αρμόδια να εξετάζει τις καταγγελίες και να επιβάλλει κυρώσεις στην περίπτωση υπηρεσιών πληρωμών που παρέχονται στο νόμισμα τρίτου κράτους.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

51 Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν εάν το άρθρο 20, παράγραφος 5, και το άρθρο 21, παράγραφος 2, της οδηγίας 2007/64 έχουν την έννοια ότι η αρχή που προβλέπεται από το άρθρο 20, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής είναι αρμόδια να διενεργεί ελέγχους και να επιβάλλει κυρώσεις σε περίπτωση παράβασης της εθνικής νομοθεσίας με την οποία μεταφέρονται στην εσωτερική έννομη τάξη οι διατάξεις των τίτλων III και IV της εν λόγω οδηγίας, στην περίπτωση που οι υπηρεσίες πληρωμών παρέχονται στο νόμισμα τρίτου κράτους.

52 Το αιτούν δικαστήριο στηρίζει το υπό κρίση ερώτημα, αφενός, στη διαπίστωση ότι το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του τίτλου II της οδηγίας 2007/64, ο οποίος περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τα άρθρα 20 και 21, δεν αποτελεί αντικείμενο εξαίρεσης όμοιας με εκείνη που προβλέπει το άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας και, κατά συνέπεια, ότι οι διατάξεις του τίτλου αυτού έχουν εφαρμογή και στις υπηρεσίες πληρωμών που παρέχονται σε νόμισμα διαφορετικό από το ευρώ ή από νόμισμα κράτους μέλους εκτός της ζώνης του ευρώ. Αφετέρου, συνάγει από το άρθρο 20, παράγραφος 5, της οδηγίας 2007/64 ότι οι αρμόδιες αρχές, κατά την έννοια της διάταξης αυτής, έχουν επίσης την εξουσία να διενεργούν ελέγχους προκειμένου να εξακριβώνουν την τήρηση των διατάξεων των τίτλων III και IV της εν λόγω οδηγίας και να επιβάλλουν κυρώσεις σε περίπτωση παράβασης των διατάξεων αυτών.

53 Επισημαίνεται συναφώς, πρώτον, ότι οι αρμόδιες αρχές, κατά την έννοια του άρθρου 20 της οδηγίας 2007/64, είναι επιφορτισμένες με το καθήκον εποπτείας των ιδρυμάτων πληρωμών, προκειμένου να ελέγχουν την τήρηση των διατάξεων του τίτλου II της οδηγίας αυτής (πρβλ. απόφαση της 10ης Μαρτίου 2016, Safe Interenvíos, C-235/14, EU:C:2016:154, σκέψεις 91 και 93).

54 Δεύτερον, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 46 των προτάσεών του, πέραν του ότι τα άρθρα 20 και 21 της οδηγίας 2007/64 περιέχονται στο κεφάλαιο 1, με τίτλο «Ιδρύματα πληρωμών», του τίτλου II της οδηγίας, από τις εν λόγω διατάξεις προκύπτει ότι αυτές εφαρμόζονται αποκλειστικά στα ιδρύματα πληρωμών, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 4, σημείο 4, της οδηγίας. Επομένως, το υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής των ως άνω διατάξεων περιορίζεται στην κατηγορία των παρόχων υπηρεσιών πληρωμών που αποτελείται από τα εν λόγω ιδρύματα πληρωμών, με αποτέλεσμα τα πιστωτικά ιδρύματα να αποκλείονται από το εν λόγω πεδίο εφαρμογής.

55 Η εξαίρεση των πιστωτικών ιδρυμάτων από το υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής του τίτλου II της οδηγίας 2007/64 επιβεβαιώνεται από τις αιτιολογικές σκέψεις 8 και 11 της οδηγίας αυτής. Πράγματι, από τις τελευταίες προκύπτει ότι τα πιστωτικά ιδρύματα τα οποία δέχονται τις καταθέσεις χρηστών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη χρηματοδότηση πράξεων πληρωμών πρέπει να συνεχίσουν να υπόκεινται στην προληπτική εποπτεία που θεσπίζει η οδηγία 2006/48, ενώ τα ιδρύματα πληρωμών, των οποίων οι εξειδικευμένες και πιο περιορισμένες δραστηριότητες ενέχουν μικρότερους κινδύνους που παρακολουθούνται και ελέγχονται ευκολότερα σε σχέση με τους κινδύνους που είναι συμφυείς με τις δραστηριότητες των πιστωτικών ιδρυμάτων, υπόκεινται στις απαιτήσεις που καθορίζονται από την οδηγία αυτή.

56 Από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι η PrivatBank δεν είναι ίδρυμα πληρωμών, αλλά πιστωτικό ίδρυμα, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2007/64, το οποίο παραπέμπει στο άρθρο 4, σημείο 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2006/48.

57 Δεδομένου ότι τα άρθρα 20 και 21 της οδηγίας 2007/64 δεν εφαρμόζονται ratione personae στα πιστωτικά ιδρύματα, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου.

Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

58 Με το τρίτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί, κατ' ουσίαν, εάν τα άρθρα 20 και 21 της οδηγίας 2007/64 ή τα άρθρα 80 έως 82 αυτής έχουν την έννοια ότι αντιβαίνει σε αυτά εθνική ρύθμιση σύμφωνα με την οποία οι αρχές στις οποίες αναφέρονται έχουν την εξουσία, κατά την άσκηση των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, να επιλύουν τις διαφορές μεταξύ πληρωτή και παρόχου υπηρεσιών πληρωμών, οι οποίες προκύπτουν από τη μη εκτέλεση ή την εσφαλμένη εκτέλεση μιας πράξης πληρωμής, καθορίζοντας τον υπεύθυνο γι' αυτή τη μη εκτέλεση ή την εσφαλμένη εκτέλεση, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 75 της εν λόγω οδηγίας.

59 Υπενθυμίζεται συναφώς, καταρχάς, ότι, όπως διαπιστώθηκε στις σκέψεις 54 και 55 της παρούσας απόφασης, τα άρθρα 20 και 21 της οδηγίας 2007/64 δεν έχουν εφαρμογή όταν, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης, ένας από τους διαδίκους της διαφοράς είναι πιστωτικό ίδρυμα, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας αυτής, και όχι ίδρυμα πληρωμών, κατά την έννοια του άρθρου 4, σημείο 4, της ίδιας οδηγίας. Επομένως, παρέλκει η απάντηση στο τρίτο ερώτημα, κατά το μέρος που αφορά τα άρθρα 20 και 21 της εν λόγω οδηγίας.

60 Εν συνεχεία, όσον αφορά τα άρθρα 80 έως 82 της οδηγίας 2007/64, παρότι οι διατάξεις αυτές δεν έχουν εφαρμογή, βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 2, της οδηγίας, στις υπηρεσίες πληρωμών που παρέχονται στο νόμισμα τρίτου κράτους, εντούτοις, στη συγκεκριμένη περίπτωση, και στο μέτρο που ο εθνικός νομοθέτης προέβλεψε ότι οι διατάξεις αυτές έχουν εφαρμογή σε τέτοιες υπηρεσίες πληρωμών, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να τις ερμηνεύσει με προδικαστική απόφαση (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 21ης Δεκεμβρίου 2011, Cicala, C-482/10, EU:C:2011:868, σκέψη 17, και της 13ης Μαρτίου 2019, E., C-635/17, EU:C:2019:192, σκέψη 35).

61 Επισημαίνεται επομένως, πρώτον, ότι, όπως διευκρινίζει η αιτιολογική σκέψη 50 της οδηγίας 2007/64, σκοπός των διαδικασιών των άρθρων 80 έως 82 της οδηγίας αυτής είναι να επιτρέψουν την εξέταση των καταγγελιών που υποβάλλονται κατά των παρόχων υπηρεσιών πληρωμών οι οποίοι δεν συμμορφώνονται προς τις διατάξεις που υποχρεούνται να τηρούν, μεταξύ των οποίων και εκείνες των τίτλων ΙΙΙ και IV της εν λόγω οδηγίας, και να διασφαλίζουν, αν παραστεί ανάγκη, την επιβολή αποτελεσματικών και αποτρεπτικών κυρώσεων, σύμφωνων προς την αρχή της αναλογικότητας.

62 Δεύτερον, επισημαίνεται ότι, παράλληλα με την υποχρέωση που επιβάλλεται από τα άρθρα 80 έως 82 της οδηγίας 2007/64 στα κράτη μέλη να θεσπίζουν διαδικασίες καταγγελίας και επιβολής κυρώσεων για τους σκοπούς που αναφέρονται στις διατάξεις αυτές, το άρθρο 83 της εν λόγω οδηγίας τους επιβάλλει επίσης την υποχρέωση να προβλέπουν εξωδικαστικές διαδικασίες επίλυσης των διαφορών μεταξύ των χρηστών και των παρόχων υπηρεσιών πληρωμών όσον αφορά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την οδηγία αυτή, καταφεύγοντας, ενδεχομένως, στους υφιστάμενους φορείς. Όπως διευκρινίζεται στην αιτιολογική σκέψη 51 της εν λόγω οδηγίας, αυτό το εύκολα προσιτό και οικονομικό μέσο εξωδικαστικής επίλυσης των διαφορών δεν θίγει το δικαίωμα των καταναλωτών να προσφύγουν δικαστικώς.

63 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι οι εξωδικαστικές διαδικασίες επίλυσης των διαφορών μεταξύ παρόχων και χρηστών υπηρεσιών πληρωμών, τις οποίες προβλέπει το άρθρο 83 της οδηγίας 2007/64, επιδιώκουν σκοπό διακριτό από εκείνον που επιδιώκουν οι διαδικασίες καταγγελίας, τις οποίες προβλέπει το άρθρο 80 της οδηγίας. Πράγματι, οι τελευταίες αυτές διατάξεις δεν έχουν ως σκοπό ούτε να επιλύσουν διαφορές μεταξύ των παρόχων και των χρηστών υπηρεσιών πληρωμών ούτε να στοιχειοθετήσουν αστική ευθύνη για τη ζημία που προκλήθηκε στο πλαίσιο αυτό. Εντούτοις, το γεγονός αυτό δεν αποκλείει τη δυνατότητα της αρμόδιας αρχής, κατά την έννοια του άρθρου 82 της οδηγίας 2007/64, να εφαρμόσει τις εθνικές διατάξεις που θέτουν σε εφαρμογή τις διατάξεις του άρθρου 75, προκειμένου να εξετάσει το βάσιμο μιας καταγγελίας που υποβάλλεται σύμφωνα με το άρθρο 80 και να επιβάλει κυρώσεις για τις παραβάσεις των διατάξεων αυτών, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 81 της ίδιας οδηγίας.

64 Επομένως, η αρχή που είναι αρμόδια για την εξέταση των καταγγελιών και την επιβολή κυρώσεων, βάσει των άρθρων 80 έως 82 της οδηγίας 2007/64, δεν έχει την εξουσία, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που της παρέχουν οι διατάξεις αυτές, να επιλύει τις διαφορές μεταξύ παρόχων και χρηστών υπηρεσιών πληρωμών. Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνεται ιδίως από το άρθρο 80, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας, το οποίο επιβάλλει στην αρχή αυτή, όταν λαμβάνει απόφαση επί καταγγελίας χρήστη υπηρεσιών πληρωμών, να ενημερώνει, αν παραστεί ανάγκη, τον καταγγέλλοντα για τις προβλεπόμενες από το άρθρο 83 της ίδιας οδηγίας εξωδικαστικές διαδικασίες προσφυγής.

65 Είναι αληθές ότι οι αρμοδιότητες που προβλέπονται από τα άρθρα 80 έως 82 της οδηγίας 2007/64 και εκείνες που προβλέπονται από το άρθρο 83 της οδηγίας αυτής μπορούν να ασκούνται από μία και την αυτή εθνική αρχή, όπως προβλέπει ρητώς το άρθρο 83, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα της αιτιολογικής της σκέψης 52. Εντούτοις, ακόμη και στην περίπτωση αυτή, οι διαδικασίες καταγγελίας και επιβολής κυρώσεων που προβλέπονται από τα άρθρα 80 έως 82 της οδηγίας 2007/64 και οι εξωδικαστικές διαδικασίες προσφυγής του άρθρου 83 της οδηγίας αυτής παραμένουν διακριτές και αυτοτελείς, με αποτέλεσμα οι αρμοδιότητες που αναγνωρίζονται στην εθνική αρχή στο πλαίσιο των διαδικασιών καταγγελίας και επιβολής κυρώσεων να μην μπορούν να ασκηθούν στο πλαίσιο εξωδικαστικών διαδικασιών προσφυγής και αντιστρόφως.

66 Τρίτον, επισημαίνεται ότι, βάσει του άρθρου 51 της οδηγίας 2007/64, όταν ο χρήστης υπηρεσιών πληρωμών δεν είναι καταναλωτής, τα μέρη μπορούν να αποφασίσουν ότι, μεταξύ άλλων, το άρθρο 75 της οδηγίας αυτής δεν εφαρμόζεται εν όλω ή εν μέρει. Η αιτιολογική σκέψη 20 της εν λόγω οδηγίας, υπό το πρίσμα της οποίας πρέπει να ερμηνευθεί το άρθρο 51, τονίζει πράγματι ότι οι καταναλωτές και οι επιχειρήσεις δεν βρίσκονται στην ίδια θέση και, ως εκ τούτου, δεν χρειάζονται το ίδιο επίπεδο προστασίας. Η εν λόγω αιτιολογική σκέψη 20 διευκρινίζει επίσης ότι, ενώ είναι σημαντικό να διασφαλίζονται τα δικαιώματα του καταναλωτή με διατάξεις από τις οποίες δεν επιτρέπεται παρέκκλιση με σύμβαση, είναι λογικό να αφήνονται οι επιχειρήσεις και οι οργανώσεις να συμφωνούν διαφορετικά. Ωστόσο, η ίδια αιτιολογική σκέψη 20 προσθέτει ότι, εν πάση περιπτώσει, ορισμένες βασικές διατάξεις της οδηγίας 2007/64 θα πρέπει να εφαρμόζονται πάντα, ανεξάρτητα από το καθεστώς του χρήστη.

67 Εν προκειμένω, από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι η Forcing Development, η οποία είναι επιχείρηση και όχι καταναλωτής, κατά την έννοια του άρθρου 4, σημείο 11, της οδηγίας 2007/64, συμφώνησε με την PrivatBank, με σύμβαση διαχείρισης τρεχούμενου λογαριασμού που συνήφθη στις 11 Απριλίου 2005, να αποκλείσει την εφαρμογή στις μεταξύ τους σχέσεις, ως χρήστη και παρόχου υπηρεσιών πληρωμών, των διατάξεων του εσωτερικού δικαίου που θέτουν σε εφαρμογή το άρθρο 75 της οδηγίας αυτής.

68 Υπό τις συνθήκες αυτές, και όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 103 των προτάσεών του, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εκτιμήσει αν αυτή η σύμβαση διαχείρισης τρεχούμενου λογαριασμού είναι σύμφωνη με τις εθνικές διατάξεις που θέτουν σε εφαρμογή την οδηγία 2007/64, ερμηνευόμενες ιδίως υπό το πρίσμα της αιτιολογικής σκέψης 20.

69 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 80 έως 82 της οδηγίας 2007/64 έχουν την έννοια ότι δεν αναγνωρίζουν στην αρμόδια αρχή, κατά την έννοια των ως άνω διατάξεων, την εξουσία να επιλύει, κατ' εφαρμογή των κριτηρίων του άρθρου 75 της οδηγίας αυτής, τις διαφορές που προκύπτουν από μη εκτέλεση ή από εσφαλμένη εκτέλεση πράξης πληρωμής μεταξύ των χρηστών και των παρόχων υπηρεσιών πληρωμών, όταν η αρχή αυτή ασκεί την αρμοδιότητά της να εξετάζει τις καταγγελίες των χρηστών υπηρεσιών πληρωμών και να επιβάλλει κυρώσεις σε περίπτωση παράβασης των εφαρμοστέων διατάξεων. Οι διαφορές αυτές πρέπει να επιλύονται στο πλαίσιο των εξωδικαστικών διαδικασιών προσφυγής του άρθρου 83 της οδηγίας 2007/64, με την επιφύλαξη του δικαιώματος προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου, όπως αυτό προβλέπεται από το εθνικό δικονομικό δίκαιο. Εάν ο εθνικός νομοθέτης επέλεξε να συγκεντρώσει τις αρμοδιότητες που απορρέουν, αφενός, από τα εν λόγω άρθρα 80 έως 82 και, αφετέρου, από το εν

λόγω άρθρο 83 στα χέρια της ίδιας αρχής, η τελευταία οφείλει να ασκεί καθεμιά από αυτές τις κατηγορίες αρμοδιοτήτων κατά τρόπο αυτοτελή, αποκλειστικώς στο πλαίσιο των αντίστοιχων σχετικών διαδικασιών.

Επί του τέταρτου ερωτήματος

70 Με το τέταρτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί εάν οι αρμόδιες αρχές για την άσκηση της προληπτικής εποπτείας, βάσει των άρθρων 20 και 21 της οδηγίας 2007/64, και για την εξέταση των καταγγελιών και την επιβολή κυρώσεων, βάσει των άρθρων 80 έως 82 της οδηγίας αυτής, αντιστοίχως, υποχρεούνται να λαμβάνουν υπόψη διαιτητική απόφαση που εκδόθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ χρήστη και παρόχου υπηρεσιών πληρωμών.

71 Επισημαίνεται, καταρχάς, ότι οι διαπιστώσεις που περιλαμβάνονται στις σκέψεις 59 και 60 της παρούσας απόφασης ισχύουν και για την απάντηση που πρέπει να δοθεί στο ερώτημα αυτό. Ειδικότερα, αφενός, τα άρθρα 20 και 21 της οδηγίας 2007/64 δεν έχουν εφαρμογή σε υπόθεση όπως αυτή της κύριας δίκης, γεγονός που καθιστά περιττή την απάντηση στο σκέλος του ερωτήματος που αφορά την ερμηνεία των εν λόγω διατάξεων. Αφετέρου, ο εθνικός νομοθέτης αποφάσισε ότι τα άρθρα 80 έως 82 της οδηγίας αυτής έχουν εφαρμογή και σε υπηρεσίες πληρωμών που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας, γεγονός που δικαιολογεί την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να δώσει απάντηση σε αυτό το σκέλος του ερωτήματος.

72 Διαπιστώνεται συναφώς, καταρχάς, ότι η οδηγία 2007/64 δεν περιέχει καμιά διάταξη όσον αφορά την αποδεικτική ισχύ διαιτητικής απόφασης στο πλαίσιο των διαδικασιών καταγγελίας και επιβολής κυρώσεων που προβλέπονται στα άρθρα 80 και 82 της οδηγίας αυτής.

73 Από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, όμως, προκύπτει ότι, ελλείψει σχετικών κανόνων του δικαίου της Ένωσης, απόκειται στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους να ρυθμίζει τις λεπτομέρειες της διοικητικής και της ένδικης διαδικασίας, στις οποίες εμπίπτει η αποδεικτική ισχύς ενός εγγράφου και οι οποίες αποσκοπούν στην κατοχύρωση της προστασίας των δικαιωμάτων τα οποία αντλούν οι ιδιώτες από το δίκαιο της Ένωσης, τηρουμένων των αρχών της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας (πρβλ. αποφάσεις της 16ης Δεκεμβρίου 1976, Rewe-Zentralfinanz και Rewe-Zentral, 33/76, EU:C:1976:188, σκέψη 5, και της 26ης Ιουνίου 2019, Craeynest κ.λπ., C-723/17, EU:C:2019:533, σκέψη 54) και χωρίς να θίγεται η χρήσιμη αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης (πρβλ. αποφάσεις της 6ης Οκτωβρίου 2015, Orizzonte Salute, C-61/14, EU:C:2015:655, σκέψη 50, και της 27ης Ιουνίου 2018, Diallo, C-246/17, EU:C:2018:499, σκέψη 46).

74 Εν συνεχεία, υπενθυμίζεται ότι οι διαδικασίες καταγγελίας και επιβολής κυρώσεων, βάσει των άρθρων 80 έως 82 της οδηγίας 2007/64, και οι εξωδικαστικές διαδικασίες προσφυγής, δυνάμει του άρθρου 83 της οδηγίας αυτής, στις οποίες εμπίπτουν οι διαιτητικές διαδικασίες, έχουν διαφορετικό αντικείμενο και διαφορετικούς σκοπούς, όπως διαπιστώθηκε στη σκέψη 63.

75 Επομένως, η δυνατότητα να ληφθεί υπόψη, στο πλαίσιο των διαδικασιών καταγγελίας και επιβολής κυρώσεων, δυνάμει των άρθρων 80 έως 82 της οδηγίας 2007/64, έγγραφο που προσκομίστηκε στο πλαίσιο εξωδικαστικής διαδικασίας προσφυγής, σύμφωνα με το άρθρο 83 της οδηγίας αυτής, οριοθετείται με γνώμονα τους ειδικούς σκοπούς των εν λόγω διαδικασιών καταγγελίας και επιβολής κυρώσεων, καθώς και τα δικαιώματα που πρέπει να διασφαλίζονται στο πλαίσιο αυτό.

76 Κατόπιν των ανωτέρω, στο τέταρτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, σύμφωνα με την αρχή της δικονομικής αυτονομίας των κρατών μελών, ο εθνικός νομοθέτης έχει τη δυνατότητα να παράσχει στην αρμόδια αρχή την εξουσία, στο πλαίσιο των διαδικασιών καταγγελίας και επιβολής κυρώσεων που προβλέπονται στα άρθρα 80 έως 82 της οδηγίας 2007/64, να λαμβάνει υπόψη διαιτητική απόφαση που επιλύει διαφορά μεταξύ του χρήστη και του παρόχου υπηρεσιών πληρωμών τους οποίους αφορούν οι διαδικασίες αυτές, υπό την προϋπόθεση ότι η αποδεικτική ισχύς που

αναγνωρίζεται στην απόφαση αυτή στο πλαίσιο των εν λόγω διαδικασιών δεν μπορεί να βλάψει το συγκεκριμένο αντικείμενο και τους συγκεκριμένους σκοπούς των διαδικασιών αυτών ούτε τα δικαιώματα άμυνας των ενδιαφερομένων προσώπων ή την αυτοτελή άσκηση των εξουσιών και αρμοδιοτήτων που έχουν αναγνωριστεί στην αρμόδια αρχή, πράγμα που απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

Επί των δικαστικών εξόδων

77 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (ένατο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Το άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 2007/64/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Νοεμβρίου 2007, για τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά, την τροποποίηση των οδηγιών 97/7/ΕΚ, 2002/65/ΕΚ, 2005/60/ΕΚ και 2006/48/ΕΚ και την κατάργηση της οδηγίας 97/5/ΕΚ, όπως έχει τροποποιηθεί από την οδηγία 2009/111/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, έχει την έννοια ότι δεν αντιβαίνει σε αυτό εθνική νομοθετική ρύθμιση σύμφωνα με την οποία η αρχή που προβλέπεται από το άρθρο 82 της εν λόγω οδηγίας είναι αρμόδια να εξετάζει τις καταγγελίες και να επιβάλλει κυρώσεις στην περίπτωση υπηρεσιών πληρωμών που παρέχονται στο νόμισμα τρίτου κράτους.**

2) **Τα άρθρα 20 και 21 της οδηγίας 2007/64, όπως έχει τροποποιηθεί από την οδηγία 2009/111, δεν έχουν εφαρμογή ratione personae στα πιστωτικά ιδρύματα.**

3) **Τα άρθρα 80 έως 82 της οδηγίας 2007/64, όπως έχει τροποποιηθεί από την οδηγία 2009/111, έχουν την έννοια ότι δεν αναγνωρίζουν στην αρμόδια αρχή, κατά την έννοια των ως άνω διατάξεων, την εξουσία να επιλύει, κατ' εφαρμογή των κριτηρίων του άρθρου 75 της οδηγίας αυτής, τις διαφορές που προκύπτουν από μη εκτέλεση ή από εσφαλμένη εκτέλεση πράξης πληρωμής μεταξύ των χρηστών και των παρόχων υπηρεσιών πληρωμών, όταν η αρχή αυτή ασκεί την αρμοδιότητά της να εξετάζει τις καταγγελίες των χρηστών υπηρεσιών πληρωμών και να επιβάλλει κυρώσεις σε περίπτωση παράβασης των εφαρμοστέων διατάξεων. Οι διαφορές αυτές πρέπει να επιλύονται στο πλαίσιο των εξωδικαστικών διαδικασιών προσφυγής του άρθρου 83 της οδηγίας 2007/64, όπως έχει τροποποιηθεί από την οδηγία 2009/111, με την επιφύλαξη του δικαιώματος προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου, όπως αυτό προβλέπεται από το εθνικό δικονομικό δίκαιο. Εάν ο εθνικός νομοθέτης επέλεξε να συγκεντρώσει τις αρμοδιότητες που απορρέουν, αφενός, από τα εν λόγω άρθρα 80 έως 82 και, αφετέρου, από το εν λόγω άρθρο 83 στα χέρια της ίδιας αρχής, η τελευταία οφείλει να ασκεί καθεμιά από αυτές τις κατηγορίες αρμοδιοτήτων κατά τρόπο αυτοτελή, αποκλειστικώς στο πλαίσιο των αντίστοιχων σχετικών διαδικασιών.**

4) **Σύμφωνα με την αρχή της δικονομικής αυτονομίας των κρατών μελών, ο εθνικός νομοθέτης έχει τη δυνατότητα να παράσχει στην αρμόδια αρχή την εξουσία, στο πλαίσιο των διαδικασιών καταγγελίας και επιβολής κυρώσεων που προβλέπονται στα άρθρα 80 έως 82 της οδηγίας 2007/64, όπως έχει τροποποιηθεί από την οδηγία 2009/111, να λαμβάνει υπόψη την ύπαρξη και το περιεχόμενο διαιτητικής απόφασης που επιλύει διαφορά μεταξύ του χρήστη και του παρόχου υπηρεσιών πληρωμών τους οποίους αφορούν οι διαδικασίες αυτές, υπό την προϋπόθεση ότι η αποδεικτική ισχύς που αναγνωρίζεται στην απόφαση αυτή στο πλαίσιο των εν λόγω διαδικασιών δεν μπορεί να βλάψει το συγκεκριμένο αντικείμενο και τους συγκεκριμένους σκοπούς των διαδικασιών αυτών ούτε τα δικαιώματα άμυνας των**

ενδιαφερομένων προσώπων ή την αυτοτελή άσκηση των εξουσιών και αρμοδιοτήτων που έχουν αναγνωριστεί στην αρμόδια αρχή, πράγμα που απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

(υπογραφές)